

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1936 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 mars 1889 (nr 2) om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål.

Genom en den 30 april 1936 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 252, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 8 mars 1889 (nr 2) om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål.

Härigenom förordnas, att 7, 11, 13 och 15 §§ lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

7 §.

Har präst för brott utom ämbetet blivit genom laga kraft ägande utslag dömd till straffarbete eller svårare straff, varde särskilt dömd till avsättning; dock må, där omständigheterna det föranleda, i stället dömas till mistning av ämbetet på viss tid eller till varning. Lag samma vare, om präst förbrutit sig i världslig befattning och genom utslag som vunnit laga kraft prövats hava för det brott förskyllt avsättning från befattningen.

11 §.

Straff enligt — — — förbrytelsen begicks.

Avsättning, mistning av ämbetet på viss tid eller varning såsom påföljd av brott i fall som i 7 och 8 §§ sägs må ej ådömas, där ej fråga därom hos domkapitlet väckes inom ett år från den dag, då utslag varigenom straff för brottet blivit inom riket ådömt vann laga kraft, eller straff som utom riket ådömts blivit verkställt.

Är präst — — — straffet förfallet.

13 §.

1. Om förbrytelse — — — slutligen dömt.
2. Avsättning, mistning av ämbetet på viss tid eller varning i fall som i 7 och 8 §§ sägs skall ådömas av domkapitlet.
3. Åtal mot — — — världslig rätt.

15 §.

1. Har präst enligt 14 § blivit skild från ämbete och tjänst men laga kraft ej kommit å beslutet, eller har han blivit tilltalad för brott varå efter lag kan följa straffarbete eller svårare straff eller avsättning från prästerlig eller världslig befattning men dom över honom ej fallit, må domkapitlet, när omständigheterna därtill föranleda, besluta att han skall avhålla sig från ämbetets utövning till dess annorlunda varder förordnat; och gånge det beslut utan hinder av klagan genast i verkställighet.

2. Präst, som — — — förrättar tjänsten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937.

Avsättning, mistning av ämbetet på viss tid eller varning såsom påföljd av brott som medför straffarbete skall ådömas av domkapitlet, ändå att åtal för brottet före den 1 januari 1937 anhängiggjorts hos världslig domstol.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål (i det följande kallad ämbetsbrottslagen) upptager två särskilda kategorier av brott, av vilka den ena beivras vid världslig domstol och den andra vid domkapitel. Den förra kategorien utgöres av brott som avses i 4 §, den senare av brott enligt 1—3, 5, 6 och 9 §§ nämnda lag.

De brott som höra under *världslig domstol* äro: felaktigt förfarande med avseende å lysning eller vigsel, vissa fel eller försummelser i fråga om anteckningar i kyrkobok eller meddelande av ämbetsbevis, fel eller försummelse i vården och förvaltningen av egendom som prästen i kraft av sitt ämbete har om händer, förbrytelser i egenskap av domkapitelsledamot samt annan förbrytelse, vilken i allmän strafflag eller annan till kyrkolag icke hänförlig författning är uttryckligen och särskilt nämnd såsom brott av ämbetsman. Beträffande straffet hänvisar 4 § ämbetsbrottslagen till allmänna strafflagen eller den särskilda författning som kan vara tillämplig. Påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen och ovärdighet att i rikets tjänst vidare nyttjas kunna således ådömas präst för brott, varom nu är fråga.

Den kategori av ämbetsbrott som faller under *domkapitlens jurisdiktion* utgöres till väsentlig del av sådana brott som få sin särskilda karaktär därav att de begås av präst. Hit räknas sålunda irrlärighet (1 §), röjande av hem-

ligt skriftermål (2 §), fylleri under utövning av prästämbe (3 §) och åsidosättande av ämbetsplikt i andra fall än förut nämnts, vare sig uppsåtligt eller av vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet (5 §). För de brott som höra under domkapitlet kunna icke andra straff ådömas än varning, suspension och avsättning. Ej heller påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen eller ovärdighet att i rikets tjänst vidare nyttjas kan följa å dessa brott.

De ovan nämnda straffbestämmelserna i ämbetsbrottslagen fullständigas av stadganden som i viss mån utgöra en motsvarighet till 25 kap. 20 § strafflagen. Sålunda stadgas i 7 § ämbetsbrottslagen att om präst begår brott, därför han dömes till påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen eller till straffarbete, han tillika skall dömas till avsättning, ändå att brottet är begånget utom ämbetet. Avsättning är i de fall som avses i 7 § obligatorisk; något utrymme för domstolens prövning av omständigheterna i det särskilda fallet finnes således icke. Dylik avsättning ådömes enligt 13 § 4 punkten av samma domstol som ålägger det straff med vilket ämbetets förlust bör följa, d. v. s. världslig domstol. Enligt 8 § första stycket lägges däremot i domkapitlets hand att, då präst av världslig domstol dömts till böter eller fängelse för brott varigenom hans prästerliga anseende fläckas eller spilles, ytterligare ådöma varning, suspension eller avsättning. Denna kyrkans bestraffningsrätt inträder vare sig brottet är ett ämbetsbrott enligt 4 § eller ett brott utom ämbetet. Nyssnämnda påföljder kunna ådömas även i det fall, att en präst blivit utom riket straffad för brott varigenom hans prästerliga anseende fläckas eller spilles (8 § andra stycket). Med hänsyn till avfattningen av bestämmelserna i 8 och 9 §§ torde det icke finnas möjlighet att skilja präst från ämbetet för den händelse han i en världslig befattning begår ett brott som medför allenast avsättning från sistnämnda befattning.

I proposition, nr 190, till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit avskaffande av vissa straffpåföljder bl. a. påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen och ovärdighet att i rikets tjänst vidare nyttjas. I samband därmed skulle i 2 kap. 18 § strafflagen upptagas ett allmänt stadgande om att vissa brott skola medföra förlust av offentliga befattningar, som den brottslige innehar. Enligt nämnda stadgande som avser att ersätta jämväl stadgandet i 25 kap. 20 § första stycket strafflagen skall sålunda den som dömes till straffarbete eller svårare straff även dömas förlustig av honom innehavda allmänna befattningar. Samma är förhållandet med den som för brott i viss befattning förskyllt avsättning: han skall dömas förlustig även andra befattningar. Stadgandet är emellertid icke ovillkorligt utan domstolen äger, därest omständigheterna det föranleda, bestämma att den tilltalade må bibehållas i befattningen. Där fråga är om ämbe eller tjänst kan i sistnämnda fall även suspension ifrågakomma.

Då bristande överensstämmelse sålunda i vissa hänseenden förelåg mellan de föreslagna bestämmelserna i 2 kap. 18 § strafflagen och gällande bestämmelser i ämbetsbrottslagen, upprättades inom justitiedepartementet en memoria jämte utkast till ändringar i sistnämnda lag i syfte att åstadkomma

enhetliga regler. Enligt utkastet skulle präst jämföras med annan ämbetsman, såväl i fråga om verkningarna av ett brott i prästerligt ämbete å annan befattning som prästen innehade som beträffande förutsättningarna och sättet för förlust av den prästerliga befattningen, då präst dömdes till straff för brott utom ämbetet.

Över promemorian och utkastet till lagtext avgåvos, efter remiss, yttranden av domkapitlen i Uppsala, Växjö och Lund samt av Stockholms stads konsistorium. I anledning av i yttrandena framställda erinringar undergick lagutkastet därefter omarbetning.

Lagrådet, vars utlåtande inhämtades över det sålunda omarbetade förslaget, framställde däremot viss erinran, vilken beaktats vid utformandet av det genom propositionen framlagda lagförslaget.

Beträffande *innehörden av den ifrågasatta lagändringen* må här lämnas följande redogörelse:

Bestämmelserna i ämbetsbrottslagen om *förlust av prästerliga befattningar* i de fall varom nu är fråga ha givits ett innehåll som motsvarar det föreslagna stadgandet i 2 kap. 18 § strafflagen. Detta innebär bl. a., att förlust av prästerlig befattning vid dom å straffarbete eller svårare straff i motsats till vad nu är förhållandet ej blir ovillkorlig. Då i yttrandena från de hörda myndigheterna uttalats starka betänkligheter mot att världslig domstol i förenämnda fall skulle, i strid mot kyrkans intressen, kunna bibehålla den brottslige i hans prästerliga befattning, har i propositionens förslag, liksom nu är fallet enligt 8 § i ämbetsbrottslagen, åt domkapitlet anförtrots prövningen av frågan om befattningens förlust. Därvid har för ernående av överensstämmelse med de påföljder som för motsvarande fall äro stadgade i sistnämnda lagrum, varning upptagits såsom särskild påföljd vid sidan av avsättning eller suspension. Med hänsyn till den allvarliga beskaffenheten av de brott som här avses har domkapitlets inskridande mot den dömda gjorts såtillvida obligatoriskt att åtminstone varning ådömes. Ifrågavarande ändringar i ämbetsbrottslagen ha i förslaget vidtagits på följande sätt. I 7 § stadgas, att om präst för brott utom ämbetet blivit genom laga kraft ägande utslag dömd till straffarbete eller svårare straff (det sistnämnda medtaget av hänsyn till krigslagstiftningen), han särskilt skall dömas till avsättning, dock att, där omständigheterna det föranleda, han i stället må dömas till mistning av ämbetet på viss tid eller varning. Motsvarande bestämmelser meddelas — i samma paragraf — för det fall att präst förbrutit sig i världslig befattning och genom utslag som vunnit laga kraft prövats hava för det brott förskyllt avsättning från befattningen. I 13 § intages bestämmelse därom att ifrågavarande påföljder skola ådömas av domkapitlet.

De nu berörda ändringarna i ämbetsbrottslagen föranleda, att ytterligare ett par stadganden i nämnda lag underkastas ändring. I 11 § andra stycket i dess nuvarande lydelse stadgas, att varning, mistning av ämbetet

på viss tid eller avsättning såsom påföljd av brott i fall som i 8 § sägs ej må ådömas, där ej fråga därom hos domkapitlet väckes inom ett år från den dag då utslaget vann laga kraft. Detta stadgande erhåller jämlikt förslaget tillämplighet även i de fall varom, enligt vad som föreslagits, skulle meddelas bestämmelser i 7 §. I 15 § 1 punkten i dess nuvarande lydelse stadgas rätt för domkapitlet att avstänga präst från ämbetsutövning för den händelse han dömts ämbetet förlustig genom beslut som icke vunnit laga kraft eller ställts under tilltal för brott som kan medföra påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen eller straffarbete. Då avsättning från världslig befattning, såsom nyss nämnts, i förslaget likställs med straffarbete såsom förutsättning för ådömande av påföljd enligt ämbetsbrottslagen, har avsättning — vare sig från prästerlig eller världslig befattning — jämväl i det hänseende varom är fråga i 15 § 1 punkten jämställts med straffarbete. I detta sammanhang har stadgandet jämkats i anledning av borttagandet av påföljden enligt 2 kap. 19 § strafflagen.

Beträffande frågan i vad mån ett av präst begånget *ämbetsbrott* skall medföra förlust av världsliga befattningar som han innehar märkes följande. Vad först angår de brott som behandlas i 4 § ämbetsbrottslagen bestämmes straffet för dem genom de i nämnda paragraf förekommande hänvisningarna till allmän lag. De föreslagna nya bestämmelserna i 2 kap. 18 § strafflagen komma sålunda här att bli tillämpliga utan att någon ändring i ämbetsbrottslagen därför behöver vidtagas. Vad åter beträffar de övriga ämbetsbrotten utgöras dessa, såsom förut nämnts, till väsentlig del av sådana brott som få sin särskilda karaktär därav att de begås av präst. Dessa brott föranleda för närvarande icke någon påföljd utöver straffet, och förslaget innehåller icke någon ändring i den delen.

I ett förut denna dag avgivet utlåtande, nr 38, har utskottet hemställt att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts till innevarande års riksdag avlåtna proposition nr 190 med förslag till ändringar i strafflagen m. fl. lagar och författningar, innebärande att de viktigaste av de nuvarande straffpåföljderna avskaffas och att i 2 kap. 18 § strafflagen införas nya bestämmelser angående förlust av allmänna befattningar på grund av ågången straffdom. Det genom den nu förevarande propositionen framlagda lagförslaget avser i stort sett att, såvitt sig lämpligen göra låter, åvägabringa överensstämmelse mellan de föreslagna bestämmelserna i strafflagen och motsvarande bestämmelser i 1889 års lag om straff för ämbetsbrott av präst m. m. Mot den närmare utformningen av det här ifrågavarande lagförslaget har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Då världslig domstol genom laga kraftägande utslag dömt präst till visst svårare straff, skall vederbörande domkapitel enligt lagförslaget ovillkorligen döma honom antingen till avsättning eller, där omständigheterna därtill föranleda, till suspension eller varning. En förutsättning härför är att domkapitlet städse erhåller del av den världsliga domstolens beslut. Be-

Utskottet.

stämmelser varigenom skapas nödiga garantier i nämnda avseende torde kunna utfärdas i administrativ ordning.

Utskottet får på grund av det anförda hemställa,

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 15 maj 1936.

På första lagutskottets vägnar:

S. LINNÉR.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Klejbeck, Norling, Otto Wangson, Ekströmer, Henriksson** och *Verner Andersson*;

från andra kammaren: herrar *Linnér* och *Nilsson* i Antnäs, fru *Östlund* samt herrar *Olsson* i Rimforsa, *Olsson* i Mellerud, *Johansson* i Bro*, *Johnsson* i Kalmar och *Lindberg* i Stockholm*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Otto Wangson*.
